

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru.

Kos LXXXIV. — Izdan in razposlan 10. dne maja 1917.

Vsebina: (Št. 208 in 209.) 208. Ukaz, s katerim se izpreminja priloga C k § 18 izvršitvenega predpisa k zakonu o carinski tarifi z dne 13. februarja 1906. l. — 209. Razglas, da se izdaja ustav in opravljeni red za osrednjo komisijo za presojanje cen.

208.

Ukaz ministrstev za finance, trgovino in poljedelstvo z dne 8. maja 1917. l.,

s katerim se izpreminja priloga C k § 18 izvršitvenega predpisa k zakonu o carinski tarifi z dne 13. februarja 1906. l. (drž. zak. št. 22).

V porazumu z udeleženi kraljevimi ogrskimi ministrstvi se izpreminja, ker se je uvedel monopol za sladice, priloga C k § 18 izvršitvenega predpisa k zakonu o carinski tarifi z dne 13. februarja 1906. l. (drž. zak. št. 22), tako:

V oddelku II (umetne sladice) omenjene priloge C, lit. a, je črtati dosedanje besedilo; na njegovo mesto stopi naslednje besedilo:

„Dobivanje umetnih sladice je dopustno le z dovoljenjem finančnega ministrstva. Tudi za prevoz umetnih sladice čez ozemlje je treba dovoljenja finančnega oblastva.

Za umetne sladice je smatrati ne le sintetično narejene, po svoji kemijski sestavi ne k skupini ogljenih hidratov spadajoče pripravke, temveč tudi vse druge kemijske izdelke, ki imajo večjo sladilno moč nego čisti pesni (trstni) euker.

Semkaj spada, zlasti saharin, to je ortosulfaminbenzoekislinski anhidrid ali benzoekislinski sulfamid in njegove soli, sukrol in dulcin, to je parafenetolkarbamid, glucin itd.

Enako kakor s spredaj imenovanimi umetnimi sladkami se ravna tudi z ortosulfaminbenzojevo kislino, ki nima sladkega okusa, z njenimi estri in z ortotoluolsulfamidom.

Popotniki smejo uvažati umetne sladice brez posebnega dovoljenja in pristojbine prosto za svojo potrebo le v množini, ki ne presega 25 gramov kosmate teže.

Za uvažanje in prevažanje blaga, izdelanega z uporabo umetnih sladice, iz carinskega inozemstva ni treba posebnega dovoljenja monopolnih oblastev, toda taka živila ali užitne reči je v carinskih, oziroma voznih listinah izrečno napovedati za „saharin vsebujoče“. Nadalje je za živila in užitne reči razen tarifne uvozne carine odmeriti dopustnino z 1 K za vsak kilogram teže, ki se da ocariniti v podstavo; toda strankam je dano na voljo zahtevati plačilo po resnični vsebini umetnih sladice, ki je v blagu“.

Za opominjo k sprednjim novim določilom je na koncu istega razpredelka vstaviti pod črto:

„Glej cesarski ukaz z dne 25. januarja 1917. l. (drž. zak. št. 37) in izvršitveni predpis k njemu,

ministrstveni ukaz z dne 12. februarja 1917. l. (drž. zak. št. 57).*

Ta ukaz dobi moč z dnem razglasitve.

Clam-Martinić s. r. Spitzmüller s. r.
Urban s. r.

209.

Razglas ministra, kateremu je poverjeno vodstvo urada za prehranjevanje ljudi, z dne 8. maja 1917. l.,

da se izdaja ustav in opravljeni red za osrednjo komisijo za presojanje cen.

Na podstavi § 34 cesarskega ukaza z dne 24. marca 1917. l. (drž. zak. št. 131) o preskrbovanju prebivalstva s potrebnimi rečmi se izdaja v porazumu z udeleženi ministri ustav in opravljeni red za osrednjo komisijo za presojanje cen c. kr. urada za prehranjevanje ljudi:

A. Ustav

osrednje komisije za presojanje cen.

Pristojnost.

§ 1.

Krajna pristojnost osrednje komisije za presojanje cen, ustanovljene po § 32 cesarskega ukaza z dne 24. marca 1917. l. (drž. zak. št. 131) pri uradu za prehranjevanje ljudi na Dunaju se razteza na vse avstrijske dežele.

Naloge osrednje komisije za presojanje cen v obče.

§ 2.

Osrednji komisiji za presojanje cen je naloženo svetovanje in podpiranje državnih osrednjih oblastev v vseh vprašanjih, ki se tičejo ustanavljanja cen. Ustanovitev osrednje komisije za presojanje cen ima namen, da nudi primerno oporo delovanju zakonitih slojev, ki s svojim izdelovanjem in trgovanjem preskrbujejo prebivalstvo, v polni meri oziraje se na interese porabnikov.

Osrednja komisija za presojanje cen mora kakor organ urada za prehranjevanje ljudi v posebnem izpolnjevati naslednje naloge:

- a) Nadzorovati delovanje presojevalnic cen z ozirom na postavljanje cen, po katerih se je ravnati (§ 8).
- b) Postavljati cene, po katerih se je ravnati (§ 9).
- c) Nadzorovati podajanje mnenj presojevalnic cen (§ 13).
- d) Znanstveno obdelovati mnenja in izjave, ki so jih predložile presojevalnice cen, in poučevati javnost o delovanju presojevalnic cen (§ 14).
- e) Podpirati državna osrednja oblastva v vseh stvarih, ki se tičejo preskrbovanja prebivalstva s potrebnimi rečmi (§ 15).

Sestava osrednje komisije za presojanje cen.

§ 3.

Osrednja komisija za presojanje cen je sestavljena:

- a) iz predsednika,
- b) iz njegovega namestnika in
- c) iz najmanj 60 udov.

Komisiji pripadajo tudi zastopniki udeleženi državnih osrednjih oblastev in udje direktorija urada za prehranjevanje ljudi ter uradniki, ki jih pošlje ta urad.

Predsednika, njegovega namestnika in ude osrednje komisije za presojanje cen postavlja minister, kateremu je poverjeno vodstvo urada za prehranjevanje ljudi, v porazumu z udeleženi ministri. Pravtako se odstavljajo.

Odbori.

§ 4.

Predsednik osrednje komisije za presojanje cen pokliče izmed udov najmanj deset stalnih in po potrebi od primera do primera še več strokovnih odborov z delokrogom, ki je obmejen na določene potrebščine ali kako drugače; pri tem je paziti na kolikor mogoče enakomerno vpoštevovanje izdelovalcev, kupčevalcev in porabnikov v posameznih odborih. Števila odbornikov praviloma ni odmerjati izpod 6 in ne nad 18; pri tem se morejo za odbornike izmed udov komisije določiti nadomestniki. Ud komisije more pripadati več odborom.

Predsednik osrednje komisije za presojanje cen postavi izmed udov komisije ali izmed oseb, imenovanih v § 3, odstavek 2, za vsak strokovni odbor načelnika in njegovega namestnika.

Načelniki odborov, njihovi namestniki in odborniki se odstavljajo pravitako kakor se postavljajo.

Razen tega je ustanoviti obči odbor, v katerega pokliče predsednik iz vsakega strokovnega odbora najmanj po enega pripadnika — praviloma načelnika — in po potrebi morda še druge ude komisije. Ta obči odbor pomaga predsedniku osrednje komisije za presojanje cen kakor pridani svet v vseh važnih vprašanjih, zlasti v nadzoru delovanja presojevalnic cen, in mora predvsem ustvariti tudi potrebne vzajemne odnose med posameznimi strokovnimi odbori.

Uradni značaj.

§ 5.

Predsednik, njegov namestnik in udje osrednje komisije za presojanje cen oskrbujejo opravila vlade kakor častno službo in urad za prehranjevanje ljudi jih naj zapriseže za javne uradnike. Oni imajo pravice in dolžnosti javnih uradnikov in morajo najstrožje molčati o uredbah in opravljenih razmerah, za katere zvedó izvršuje svoje oblasti, in se morajo vzdrževati sporočanja in izkoriščanja opravljenih in obratnih tajnosti, za katere zvedó ob tem povodu.

Prevzete službe za predsednika, za njegovega namestnika in uda se ne more odkloniti.

Odškodnina za stroške in za izgubo zaslužka.

§ 6.

Predsednik, njegov namestnik in udje osrednje komisije za presojanje cen dobijo, ako se morajo udeleževati razprav osrednje komisije za presojanje cen ali drugače uradovati izven svojega stanovališča, povračilo vseh stroškov ter dnevsčine v višini 16 K. Državni uradniki prejemajo pristojbine, ki jim gredó po njihovem činovnem razredu in po razredu dnevsčine. Razen tega more urad za prehranjevanje ljudi dovoliti predsedniku, njegovemu namestniku in udom primerno odškodnino za vse potroške za izpolnjevanje njihovih uradnih dolžnosti in za izgubo zaslužka. Potrebni stroški se plačujejo iz državnih novcev.

Službeno stališče osrednje komisije za presojanje cen.

§ 7.

Osrednja komisija za presojanje cen je podrejena uradu za prehranjevanje ljudi.

Popresojanje cen, po katerih se je ravnati in ki so jih postavile presojevalnice cen.

§ 8.

Osrednja komisija za presojanje cen mora popresojevati cene, po katerih se je ravnati in ki so jih postavile krajne presojevalnice cen, delovati na to, da se ohrani pravilno razmerje med krajnimi cenami, po katerih se je ravnati, odstranjati neprimerne take cene, hkratu obvestivši dotično politično deželno oblastvo in sploh dajati krajnim presojevalnicam cen v tem oziru potrebna ukazila.

Osrednja komisija za presojanje cen mora tudi odločiti o ugovoru političnega deželnega oblastva gledé cene, po kateri se je ravnati, in o svoji odločbi obvestiti tako politično deželno oblastvo kakor tudi udeleženo presojevalnico cen.

Postavljanje cen, po katerih se je ravnati.

§ 9.

Kjer se zdi umestno, more osrednja komisija za presojanje cen sama postaviti cene, po katerih se je ravnati, ali izpremeniti ali odpraviti obstoječe take cene. Dotično odločbo je objaviti ter jo sporočiti trgovskim in obrtnim zbornicam, kmetijskim glavnim korporacijam in krajnim presojevalnicam cen.

Bistvo cene, po kateri se je ravnati.

§ 10.

Bistvo cene, po kateri se je ravnati, je, da to, če se je kdo drži, vobče varuje zoper zasledovanje po § 20 cesarskega ukaza, če jo pa kdo prekorači, to samo na sebi ni kaznivo. Pripravna je torej, da daje interesiranim krogom vodilo.

Tržni organi se morajo ozirati na obstoječe cene živil, po katerih se je ravnati, kadar določajo za tržno dobo dopustne prodajne cene (§ 15, 2, cesarskega ukaza).

Presojevalnice cen morajo, ako izjavijo v mnenju, da je cena, ki se razlikuje od velja-joče cene, po kateri se je ravnati, primerna, navesti vzroke, iz katerih so odstopile od cene, po kateri se je ravnati.

Načelo ustanovitve cene, po kateri se je ravnati.

§ 11.

Kadar se postavljajo cene, po katerih se je ravnati, je, oziraje se na poprečne potrebne obratne stroške, ki vsebujejo primeren delež obče režije, na poprečen običajen dobiček in na krajevne razmere, zlasti vpoštevati

(A) prevozne stroške,

(B) primerno razmerje cen

1. za sirovino, polfabrikat in končni izdelek,
2. za blago, ki ga prodaja izdelovalec, kupčevalec na debelo in na drobno,
3. za tisto blago, ki se more porabljati za zadoščanje enakih potrebščin.

Nedopustnost postavljanja cene, po katerih se je ravnati.

§ 12.

Cene, po katerih se je ravnati, se morejo postavljati le, kolikor ni ustanovljena za dotične potrebne reči najvišja cena na podstavi § 17 cesarskega ukaza ali že s posebnim ministrstvenim ukazom ali kolikor ni prodajne cene, ki jo je določilo ali odobrilo kako državno osrednje oblastvo ali ni prevzemne cene, določene za reči, s katerimi gospodari država.

Na podstavi §§ 22 in 23 zakona z dne 26. decembra 1912. l. (drž. zak. št. 236) o vojnih dajatvah in opravah ustanovljeni odškodninski postavki niso na potu postavljanju cen, po katerih se je ravnati.

Nadzorovanje presojevalnega delovanja presojevalnic cen.

§ 13.

Osrednja komisija za presojanje cen mora delovati na to, da poslujejo krajne presojevalnice cen enakomerno in enako, kadar podajajo mnenja in izjave, ki jih morajo izreči, in v ta namen dati presojevalnicam cen potrebna navodila.

Obdelovanje mnenj in izjav, ki so jih predložile presojevalnice cen, in poučevanje javnosti.

§ 14.

Osrednja komisija za presojanje cen mora zbirati mnenja in izjave, ki jih predlagajo presojevalnice cen v prepisu, jih pregledovati in, kolikor je to namenu primerno, objavljati, ter javnosti neprestano poročati o delovanju presojevalnic cen. Osrednja komisija za presojanje cen more izdajati svoje obdobjno glasilo.

Podpiranje državnih osrednjih oblastev.

§ 15.

Osrednja komisija za presojanje cen mora podpirati državna osrednja oblastva, oziroma urad za prehranjevanje ljudi v vseh stvareh, ki se tičejo preskrbovanja prebivalstva s potrebnimi rečmi, in na njih zahtevanje podajati mnenja.

Zlasti mora osrednja komisija za presojanje cen na poziv trgovskega ministra, ministra, kateremu je poverjeno vodstvo urada za prehranjevanje ljudi, ali ministra za javna dela, preden se določijo najvišje cene (§ 17, 2, cesarskega ukaza) podajati mnenja v roku, določenem za to.

Zasliševanje izvedencev in pojasnilnikov.

§ 16.

Osrednja komisija za presojanje cen ima pravico zasliševati izvedence in pojasnilnike. Izrek, ki ga je podal izvedenec, je enak sodnemu izpričevalu.

Odškodovanje izvedencev in pojasnilnikov.

§ 17.

Zaslišanim izvedencem in pojasnilnikom more predsednik prisoditi odškodnino poleg potnih stroškov, ki morda nastanejo.

Odškodnina za zamudo časa jim gre le tedaj, ako jim ta zamuda povzroči občutno izgubo na vsakdanjem zaslužku. Izvedencu se more razen tega prisoditi plačilo za njegov trud.

Zahteve izvedencev in pojasnilnikov je uveljavljati pri predsedniku osrednje komisije za presojanje cen najdalje v 24 urah po zaslišanju, sicer se izgubi pravica do njih.

Višino potnih stroškov in odškodnine določi s številkami predsednik.

Zoper njegovo odločbo je pravni pomoček izključen.

Uradne potrebščine.

§ 18.

Urad za prehranjevanje ljudi daje predsedniku osrednje komisije za presojanje cen na razpolaganje potrebne pomožne moči, prostore in uradne pomočke.

Dodatek.

Vsakdo je dolžen slušati pozive, ki jih izdaja osrednja komisija za presojanje cen; odgovarjati na vprašanja, ki jih stavi, in ji dati v vseh stvareh, ki se tičejo kroga njenih dolžnosti, zahtevana pojasnila.

Od te dolžnosti so izvzete le osebe, ki so ali same ali kojih bližnji svojci (§ 152, št. 1, k. p. r.) so sumljivi kaznivega dejanja z ozirom na predmet vprašanja, ter v §§ 151 in 152, št. 2, k. p. r. imenovane osebe.

Izvedenca in pojasnilnika, ki se brani slušati poziv ali izpovedati, kaznuje politično oblastvo z denarno kaznijo do pet tisoč kron ali z zaporom do treh mesecev.

Pojasnilnika, ki odgovarja vedoma napačno na vprašanja, katera je stavila osrednja komisija za presojanje cen, kaznuje politično oblastvo z zaporom od enega tedna do šestih mesecev, ako ne spada dejanje pod strožjo kazen. Poleg kazni na svobodi se more naložiti tudi denarna kazen do deset tisoč kron.

B. Opravilni red

osrednje komisije za presojanje cen.

Vodstvo osrednje komisije za presojanje cen.

§ 1.

Osrednjo komisijo za presojanje cen vodi predsednik. On jo zastopa na zunaj, vodi tekoča opravila in podpisuje vse spise, ki jih izdaja.

Ako je zadržan, preidejo njegove dolžnosti na njegovega namestnika.

Razprave osrednje komisije za presojanje cen.

§ 2.

Osrednja komisija za presojanje cen deluje praviloma v odborih, sestavljenih po § 4 ustava (obči odbor in strokovni odbori.) Razpravne predmete odkazuje predsednik osrednje komisije za presojanje cen posameznim odborom.

Odbore sklicuje po potrebi predsednik, kolikor moči, naznanivši dnevni red. O vsakem sklicu je hkratu obvestiti urad za prehranjevanje ljudi, ude njegovega direktorija in udeležena osrednja oblastva.

Vodstvo odborovih razprav.

§ 3.

V občem odboru predseduje predsednik osrednje komisije za presojanje cen, v strokovnih odborih načelnik, ki ga je postavil, ali njegov namestnik.

Ako ob začetku seje ni navzoča najmanj tretjina odbornikov, odloči v prvem odstavku imenovani voditelj razprave, ali je kljub temu izvesti razpravo ali je sklicati novo zborovanje. Voditelj razprave otvori, vodi in sklene zborovanje, skrbi za njegov urejen tek in določa vrstni red razpravnih predmetov; on zaslišuje izvedence in pojasnilnike. Pred zaslišenjem jim mora oznaniti, da imajo po § 38, št. 2, cesarskega ukaza pravico, odreči se zaslišenju in, ako se po njegovem mnenju neupravičeno branijo izpovedati, naznaniti to uradu za prehranjevanje ljudi.

Pravice in dolžnosti udov.

§ 4.

Udje so dolžni prihajati na sklicana zborovanja, ako ne morejo navesti tehtnih opravičilnih razlogov. Ako je ud neupravičeno izostal, je to naznaniti uradu za prehranjevanje ljudi.

Odborniki imajo pravico v odborih povzeti besedo, povpraševati pojasnilnike in izvedence in staviti voditelju razprave vprašanja.

Voditelj razprave more prepovedati vprašanja pojasnilnikom in izvedencem ali odgovore nanja, ako se mu zdi, da ne spadajo k stvari.

Udje osrednje komisije za presojanje cen, ki ne pripadajo dotičnemu odboru, morejo biti s pritrditvijo voditelja razprave navzoči na odborovih posvetovanjih.

§ 5.

Udje osrednje komisije za presojanje cen imajo pravico staviti predloge. Take predloge je pismeno vlagati pri predsedniku, ki jih po svojem preudarku odkaže pristojnemu odboru v razpravljanje.

§ 6.

Udje so dolžni tudi izven razprav po najboljših močeh podpirati delovanje osrednje komisije za presojanje cen, v ta namen poročati predsedniku komisije o tem, kar so opazili pripravnega, sprožati misli, tvoriti zvezo s sloji, ki so jim po poklicu blizu, in predsedniku komisije dajati morda potrebavana pojasnila kolikor mogoče temeljito in nemudoma.

§ 7.

Udje direktorija c. kr. urada za prehranjevanje ljudi ter zastopniki, ki so jih poslali ta urad in udeležena osrednja oblastva, imajo pravico prihajati na vsa odborova zborovanja in vsakčas povzeti besedo, ter izvedencem in pojasnilnikom staviti vprašanja in po § 5 staviti predloge.

Razpravni spis.

§ 8.

O odborovih posvetovanjih je pisati razpravni spis, ki ga morata podpisati voditelj razprave in zapisnikar. Razpravni spis je na prihodnjem zborovanju razgrniti udom na vpogled.

Tajnost razprav.

§ 9.

Odborove razprave niso javne.

Ob vstopu v osrednjo komisijo za presojanje cen se zavežejo udje, da bodo molčali o posve-

tovanjih in o posledkih posvetovanj, o katerih izjavi predsednik, oziroma načelnik odbora, da so zaupna.

Izvršitev razprav.

§ 10.

Voditelj razprave mora, ne da bi bilo treba glasovati, paziti na to, da se na razpravah v enaki meri poslušajo nazori udov, ki so vzeti izmed producentov in kupčevalcev in izmed porabnikov.

Sestavljanje mnenj.

§ 11.

Voditelj razprave mora o predmetih, razpravljanih v odboru, pismeno sestaviti mnenja po najboljši vednosti in vesti, oziraje se na vse podane izjave in na podstavi lastne presoje stvarnega položaja, z navedbo razlogov, jih naznaniti odbornikom in jih predložiti predsedniku osrednje komisije za presojanje cen.

Udje odbora ne morejo ugovarjati zoper tako sklenjeno mnenje. Vsakemu udu pa je dano na voljo, da poda posebno mnenje, ki ga mora voditelj razprave priložiti svojemu mnenju.

Predsednik osrednje komisije za presojanje cen ima pravico ugovarjati zoper tako nastalo mnenje; pri tem more, kakor si sam izbere, stvar ali vrniti dotičnemu odboru v vnovično razpravo ali jo odkazati občemu ali drugemu odboru ali občnemu zboru v dopolnitev in posvetovanje.

Mnenja, ki jih so oddali voditelji strokovnih odborov in zoper katere ne vgovarja predsednik osrednje komisije za presojanje cen, veljajo za sklep osrednje komisije za presojanje cen. V primerih vgovaranja ima predsednik pravico odločiti na podstavi posvetovanja v občem odboru ali v občnem zboru.

V mnenjih, ki jih izda predsednik v imenu osrednje komisije za presojanje cen, je navesti izjave morda zaslišanih izvedencev in pojasnilnikov z navedbo njihovih imen. Imena odbornikov, kojih izjave se porabijo v mnenju, se ne smejo imenovati.

Postavljanje cen, po katerih se je ravnati.

§ 12.

Postavlja, izpreminja ali razveljavlja cene, po katerih se je ravnati, je zmislu primerno postopati po § 11.

Občni zbor.

§ 13.

Predsednik osrednje komisije za presojanje cen more v važnih stvareh po potrebi izjemoma sklicevati tudi občne zборе osrednje komisije za presojanje cen, da mu svetujejo; na teh zborih predseduje sam in more dati po svojem preudarku tudi glasovati.

V ostalem se morajo na razprave občnega zbora zmislu primerno uporabljati §§ 2 do 10.

Dopolnjevanje in izpreminjanje opravnega reda.

§ 14.

V okviru tega opravnega reda more urad za prehranjevanje ljudi izdajati nadaljnje službene predpise.

Minister, kateremu je poverjeno vodstvo urada za prehranjevanje ljudi, more v porazumu z udeležnimi ministri vsakčas izpremeniti opravnili red.

Höfer s. r.

